

4/2004

INFOBULLETIN

NADAČNÍHO FONDU OBĚTEM HOLOCAUSTU

FOUNDATION FOR
HOLOCAUST VICTIMS
NADAČNÍ FOND OBĚTEM
HOLOCAUSTU

Vydává Nadační fond obětem holocaustu jako informační periodikum určené partnerským organizacím a žadatelům o nadační příspěvek. Adresa kanceláře: Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2. Telefon: 224 261 615, 224 261 573. Fax: 224 262 563. E-mail: info@fondholocaust.cz • Internet: www.fondholocaust.cz

Vážení a milí čtenáři,

přicházíme k Vám s posledním Infobulletinem roku 2004, v době, kdy chanuková světla již dohasla a vánoční svíce se ještě nerozhořely. V tomto dlouhém tmavém období jsme vyzýváni, abychom se věnovali myšlenkám na zákraky, adventnímu spočinutí, trochu se zastavili, ohlédli se za sebe, bilancovali.

A proti tomu jde jako vždy finiš v práci, uzávěrky, roční hodnocení...

A tak i v našem prosincovém Infobulletinu radostně bilancujeme (první rok fungování a hlavně dobré péče o seniory završí nově založené agentury domácí péče v Brně a Ostravě), vzpomínáme na zákraky (přinášíme příběh letce Františka Epsteina), ohlížíme se zpět (za zmizelou chebskou a mikulovskou židovskou komunitou) a přinášíme informace, co dobrého se podařilo uskutečnit velkou měrou lidského nadšení a umu s menší měrou podpory z NFOH.

Neboť my se řídíme „opačnými“ novinářskými zásadami – píšeme zásadně o tom, co se daří, z čeho mají lidé radost a co je jim k užítku ☺.

Na tomto místě bych se ráda ohlédla i za tříletým obdobím, které s námi v NFOH strávila kolegyně Ludmila Pocová a během kterého nejen koordinovala program na odškodnění fyzických osob a program rekonstrukce židovských památek, ale také pomáhala budovat tuto organizaci a její dobré jméno. Lída ke konci roku z NFOH odchází. Moc jí za všechny nápady, píli a výbornou práci děkuji a přeji, aby se jí v dalším působení dařilo.

A Vám přeji příjemné počtení a klidný závěr roku 2004 – klid a mír při všech oslavách a šťastné vykročení do roku následujícího.

Mgr. Jarmila Neumannová, výkonná ředitelka NFOH

Z obsahu bulletinu

Soc. zdravotní péče: Aktuální informace	2
Agentury domácí péče	2
Jsou příběhy, které musejí být zaznamenány	3
Cheb si připomíná dnes již neexistující židov. komunitu	5
Brigádní generál ve výslužbě vzpomíná	7
Hudba v synagogách plzeňského regionu	9
Rekonstrukce obřadní síně na mikulovském hřbitově	10
Kde žádat o podporu	11

PROGRAM PODPORY PROJEKTŮ V OBLASTI SOCIÁLNĚ ZDRAVOTNÍ PÉČE SE ZVLÁŠTNÍM ZŘEATELEM K POTŘEBÁM TĚCH, KTEŘÍ PŘEŽILI HOLOCAUST, PROJEKTŮ SLOUŽÍCÍCH K DŮSTOJNĚ PŘIPOMÍNCE OBĚTÍ HOLOCAUSTU, VZDĚLÁVACÍCH AKTIVIT V OBLASTI JUDAISMU

AKTUÁLNÍ INFORMACE PRO ŽADATELE O NADAČNÍ PŘÍSPĚVKY

Nadační fond obětem holocaustu vyhlásil na podporu výběrové řízení na podporu projektů sociálně zdravotní péče se zvláštním zřetelem k potřebám těch, kteří přežili holocaust a na podporu projektů vzdělávání v oblasti judaismu. K uzávěrce (15. 10. 2004) jsme obdrželi 19 projektů v sociálně zdravotní a 36 projektů ve vzdělávací oblasti. Grantové komise, které hodnotí projekty, se sešly na přelomu listopadu a prosince. Konečné rozhodnutí vyslovila správní rada NFOH 16. 12. 2004. Podpořené projekty mohou začít nejdříve 1. února 2005. Informace o udělení nadačních příspěvků naleznete na našich webových stránkách www.fondholocaust.cz.

Jak jsme vás již informovali v minulém čísle Infobulletinu, vyhlásil NFOH mimořádně začátkem listopadu další výběrové řízení – na podporu projektů sloužících k důstojné připomínce oběti holocaustu při příležitosti 60. výročí od konce 2. světové války. Uzávěrka pro příjem žádostí byla 15. prosince 2004. Výsledky o udělení nadačních příspěvků budou k dispozici v druhé polovině ledna 2005 na www.fondholocaust.cz.

Andrea Fictumová

koordinátorka programu

tel.: 224 261 573, e-mail: fictumova@fondholocaust.cz

AGENTURY DOMÁCÍ PÉČE PRO SENIORY ŽIDOVSKÝCH OBCÍ V OSTRAVĚ, BRNĚ A PRAZE

Dne 13. prosince se uskutečnilo v NFOH setkání zástupců tří agentur domácí péče z Ostravy, Brna a Prahy. Agentury pomáhají seniorům ze židovských komunit díky příspěvku od německé Nadace *Připomínka, odpovědnost, budoucnost*, který se nám pro tento účel podařilo získat.

Během několikahodinového setkání jsme měli možnost zhodnotit uplynulý rok, ale také si vyměnit nápady a zkušenosti zejména s pracovníky brněnské a ostravské agentury, které začaly svou činnost začátkem roku 2004. Prodiskutovali jsme možné změny v projektu pro rok 2005 a plány na pokračování i v dalších letech, poté, co náš příspěvek bude vyčerpán.

Jednotlivé agentury domácí péče mají velký zájem v budoucnu vzdělávat své pracovníky a neustále zlepšovat a zkvalitňovat poskytované služby seniorům ve svých regionech. Agentury také tento rok zahájí mnohdy nelehký úkol: zajistit další finanční zdro-

je pro budoucí činnost. Přejeme jim mnoho úspěchů v nadcházejícím kalendářním roce.

Andrea Fictumová

koordinátorka programu

tel.: 224 261 573, e-mail: fictumova@fondholocaust.cz

JSOU PŘÍBĚHY, KTERÉ MUSEJÍ BÝT ZAZNAMENÁNY

Od konce druhé světové války uplyne příští rok šedesát let. Česká veřejnost je s tímto údobím dějin a zejména s rolí, kterou v ní sehráli českoslovenští občané bojující v zahraničních armádách, ať už na východě či na západě, seznámena překvapivě málo. Zaplnit bílá místa novodobých českých dějin chce projekt občanského sdružení Post Bellum Hlasy hrdinů, který byl podpořen Nadačním fondem obětem holocaustu. Pro bližší informace jsme navštívili předsedu sdružení Mikuláše Kroupu.

● Co si máme představit pod projektem Hlasy hrdinů?

Jsou příběhy, které musí být zaznamenány. Kdo z nás je ale schopen napsat své vlastní paměti? Myslí si, že je velmi málo lidí, kteří dokáží usednout za psací stroj nebo počítač a sepsat své životní příběhy. Vyprávět ale umí snad každý, někdo lépe, někdo hůře. V rámci projektu Hlasy hrdinů chceme oslovit a natočit paměti všech dosud žijících veteránů, kteří se během druhé světové války zapojili do bojů proti nacistickému Německu v některé zahraniční armádě. Příběhy těchto pamětníků natáčíme pomocí profesionální rozhlasové techniky na minidisky, tedy v co nejlepší technické kvalitě. Už pět let systematicky budujeme archiv pamětí snad nejasloužilejších občanů této republiky, jako dědictví pro budoucí generace. Bohužel jsme zjistili, že mnozí z těchto lidí vůbec poprvé vypovídají své někdy skutečně neuvěřitelné příběhy. Mnozí z nich teprve dnes vypráví pravdu o děsivých událostech války, zvláště pak Východní fronty. Natáčíme ale i příběhy západních letců a „vojáků od Dunkerqueu“. Českoslovenští vojáci prošli snad všemi frontami. Specifické příběhy hrdinství slyšíme i od vojáků židovského původu.

● Jak probíhá typický rozhovor? Má tazatel předepsaný nějaký postup?

Rozhovor s veteránem je veden podle předem připravených tematických okruhů, ale samozřejmě se podobá rozhovoru odvíjí podle připravenosti vyprávěče. Někdo, a je to až neuvěřitelné, vypráví například v devadesáti letech, tři, čtyři hodiny. Jiný ale kvůli špatnému zdravotnímu stavu třeba jen 20 minut. Několikrát jsme natáčeli interview i v nemocnicích. Rozhovor vždy začíná představením se, dětstvím a výchovou. Pokračujeme přes válečné zkušenosti, bojové nasazení, historiky, které si pamětník vybaví,

a končíme otázkami mimo jiné jako: Setkal jste se během svého života a během války s antisemitismem? Poslední otázka je vždy stejná: Jaké je vaše poselství pro budoucí generace?

● Kdo vlastně veterány zpovídá? Jak je projekt personálně zajištěn?

Každý rok vyhláujeme konkurzy na externí redaktory. Říkáme jim „sběrači“. Jsou to většinou studenti humanitních oborů, kteří procházejí rétorickým a technickým školením v Českém rozhlase. Někdy se nám přihlásí i vnuci nebo vnučky válečných hrdinů. Bohužel nemáme dost finančních prostředků, abychom mohli v projektu pokračovat celý rok, takže studenti natáčejí například pět měsíců, pak přichází fáze archivace natočených snímků a dalších dokumentů, jako jsou fotografie, přepis nahrávky, protokol a historický dotazník. Většina studentů se rozprchne. Asi pět studentů se natáčením zabývá, i když už nám nezbyvají peníze, jsou to nadšenci, jako konec konců všichni z Post Bellum. Je úžasné, když se pak všichni z organizace sejdeme a vyprávíme si ty nejzajímavější příběhy, které jsme natočili. To bych vám přál zažít, to jsou úžasné večery až do rána.

● Asi je těžké říct, který osud válečného hrdiny vás zaujal nejvíc. Přesto se zeptám: Vzpomínáte na některý častěji než na ostatní?

Žádný příběh není zajímavější či lepší než ty ostatní. Každý veterán vypráví svým způsobem úžasný příběh, protože se ve svém životě rozhodl nasadit vlastní život za někoho jiného a za takovou etickou hodnotu jako je svoboda. Kéž bychom si toho byli skutečně vědomi a uměli jim poděkovat. Mnozí pamětníci jsou zklamáni z toho, že si těchto hodnot nevážíme. Projekt Hlasy hrdinů je, v to pevně doufám, i jedna z forem satisfakce těmto lidem.

Chcete-li slyšet osudy, které se mi vryly do paměti, mám jich rozhodně víc. Nejméně deset rád vyprávím, když se mě na to někdo zeptá. Rozhodně tím ale nechci říct, že jsou to nejlepší příběhy námi natočených pamětníků. Namátkou vzpomenu na příběh generála Františka Elstona, původním jménem Epsteina, který v roce 1939 odjel do Anglie transportem židovských dětí, organizovaným Nicholasem Wintonem (*příběh generála Elstona si můžete přečíst na straně 7*).

● **Jaké byly důvody vzniku organizace Post Bel-
lum, která projekt Hlasy hrdinů realizuje?**

Těsně po své vojenské službě před šesti lety jsem nastoupil jako občanský zaměstnanec na ministerstvo obrany, kde jsem měl na starosti rozhlasovou tvorbu a vojenský rozhlasový pořad Pohov. V té době došel generálnímu řediteli Českému rozhlasu dopis od několika veteránů. Mrzelo je, že Český rozhlas zapomíná na téma válečných hrdinů. Ten dopis skončil u mě v kanceláři na stole. S několika přáteli historiky jsem se bavil, jak by bylo zajímavé natočit jejich příběhy. Z debaty pak vyplynula otázka, zda má vůbec Český rozhlas těch několik příběhů, co byly natočené, v nesestríhané podobě. Ukázalo se, že ne. A proč tedy nenatočit všechny dosud žijící veterány? Vždyť audio technika je jediná, skutečně levná forma, jak takový archiv, který slouží jako výborný zdroj informací pro novináře, badatele, studenty, ale i širokou

veřejnost, vytvořit. Generální ředitel Českého rozhlasu Václav Kasík se projektem nadchnul, stejně jako my a další desítky lidí. A projekt Hlasy hrdinů byl na světě. Zjistili jsme, že v České republice neexistuje srovnatelný autentický, zvukový a systematicky budovaný archiv. Je to strašná škoda, snad tuto chybu alespoň částečně napravujeme.

● **S kým na projektu spolupracujete?**

Je to opravdu hodně organizací i jednotlivců. S Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd ČR – Centrem pro orální historii, Českým rozhlasem, Ministerstvem obrany, Agenturou vojenských informací a služeb i Vojenským historickým ústavem, se Židovským muzeem v Praze a samozřejmě s Československou obcí legionářskou, Svazem bojovníků za svobodu a se Sdružením židovských vojáků a odbojářů. Dále bych mohl jmenovat desítky osobností jak politického, tak kulturního a společenského života. Všem děkujeme, ale hlavně dárcům, kteří nás podporují, jako je Nadační fond obětem holocaustu a Česko-německý fond budoucnosti.

Další informace najdete na internetové stránce www.hrdinove.cz.

Jan Polouček
fundraiser

tel.: 224 262 563, e-mail: poloucek@fondholocaust.cz

CHEB SI PŘIPOMÍNÁ DNES JIŽ NEEEXISTUJÍCÍ ŽIDOVSKOU KOMUNITU

Chebská židovská obec patřila ve středověku mezi nejstarší a nejdůležitější u nás. Již v první polovině 14. století tvořili Židé třetinu či čtvrtinu chebského obyvatelstva, měli svůj hřbitov, radnici, špitál, vyšší učení podle krakovského vzoru, dům pro církevního zpěváka a dokonce jakýsi vlastní zábavní taneční lokál Tanzhaus. Původní židovská čtvrť se nacházela v těsné blízkosti centra města. Ohraničovaly ji Židovská, Růžová, Jakubská a Dominikánská ulice.

První synagoga byla dostavěna mezi lety 1364 a 1375. Zdržení stavby způsobil pogrom v roce 1350. Vyvolalo ho kázání neznámého františkánského mnicha na Zelený čtvrtek o velikonocích. Došlo k obrovskému krveprolití, kterému padla za oběť většina chebských Židů. Císař Karel IV. město potrestal a Židé se v Chebu opět začali usazovat.

Na stopy středověkého židovského osídlení narážíme dodnes. Při přestavbách domů a archeologických výzkumech bylo nalezeno několik středověkých židovských náhrobků. Mezi nejvýznamnější patří na konci 50. let objevená deska rabína Mayera, pamětní deska umístěná původně v synagoze. Také název ulice „Židovská“ či stále neoficiálně nazývané uličky „Zavražděných“ upozorňují na původ svého vzniku.

V roce 1502 byli Židé z Chebu vypovězeni na více než jedno století. V 17. a 18. století žilo v Chebu několik málo židovských rodin, ačkoliv oficiálně se zde nesměli žádní Židé usazovat. S židovským osídlením se setkáváme opět až v polovině 19. století díky židovské emancipaci a hospodářskému rozvoji města.

Zakladateli židovské náboženské obce v Chebu se stali v roce 1872 Naphtali Zuckermann a Heinrich Bloch. Následoval nepodařený pokus o stavbu synagogy, kdy hrubá stavba byla nakonec prodána městu, které v ní vybudovalo tělocvičnou halu. Hovoří se o příliš velkých finančních nákladech, ale i o „zlomyslném znesvěcení“, kdy měl někdo údajně vhodit do rozestavěné stavby vepře.

Na počátku roku 1889 padlo rozhodnutí o koupi vhodného pozemku pro stavbu nové synagogy, která byla po třech letech dokončena. Trojlodní bazilika vystavěná v pseudorománském stylu působila velkolepým dojmem. Pod velkou kopulí v patře nad ženskou galerií byly umístěny varhany, které pocházely z dílny Martina Zause, tvůrce varhan v kostele Sv. Mikuláše v Chebu. Celý vnitřní prostor byl bohatě vyzdoben malbami s pestrými ornamenty a arabeskami. Vnitřek hlavní kupole a stropu apsidy znázorňoval nebe poseté hvězdami.

Chebští Židé patřili často mezi vážené občany města. Byli obchodníci, právníci, lékaři, umělci. Kromě

toho však organizovali řadu židovských spolků – pohřební bratrstvo Chevra kadiša, synagogální pěvecký sbor, židovský ženský spolek, sionistické spolky Ahavath Zion, Makabi, Techeleth Lavan, ženský sionistický spolek WIZO či společenský spolek Böse Buben.

V Chebu žilo od 90. let 19. století průměrně 500 až 600 Židů. Většina Židů opustila město v průběhu roku 1938, především po 12. září, po Hitlerově řeči, která vedla k napadání židovských, sociálnědemokratických a českých obchodů, a po podepsání Mnichovské dohody 30. září 1938.

I přesto, že téměř všichni Židé z Chebu utekli, proběhla i zde 10. listopadu 1938 tzv. Křišťálová noc. V tento den byla vypálena chebská synagoga a poškozen židovský hřbitov. Tři dny po Křišťálové noci ohlásil článek v chebských novinách Egerer Zeitung, že byli do Plzně odtransportováni z chebského starobince poslední chebscí Židé a že je nyní Cheb skutečně *judenrein*, očištěný od Židů.

Po skončení 2. světové války byla také v Chebu v únoru 1946 obnovena židovská obec. Většinu jejích členů tvořili tzv. optanti z Podkarpatské Rusi. Na podzim 1947 vrátil Městský národní výbor v Chebu do vlastnictví obnovené židovské obce nemovitosti, které jí byly odňaty a v roce 1940 připadly městu. Židovská obec začala znovu vyvíjet činnost. Pozemek

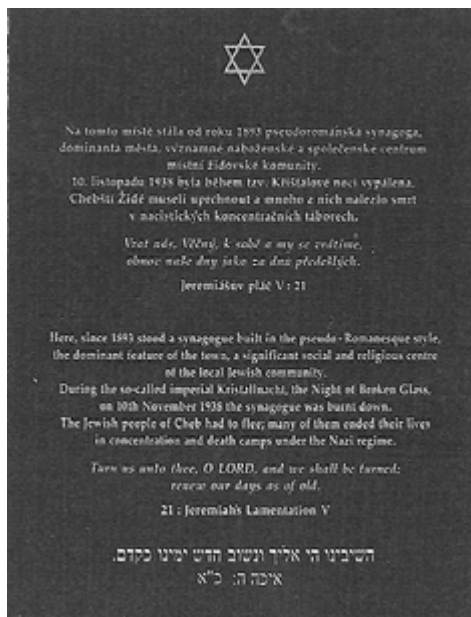
zdevastovaného hřbitova byl provizorně obehnan tyčkovým plotem a uskutečnily se zde do roku 1949 tři pohřby. Židovská obec hodlala hřbitov rekonstruovat a ještě 23. února 1948 počítala s příslibenými penězi ze státních prostředků. Tyto plány přerušil vývoj po komunistickém převratu. Nejenom, že nedošlo k rekonstrukci hřbitova, ale záhy zanikla také židovská obec, neboť většina jejích členů opustila republiku a emigrovala do nově vzniklého státu Izrael.

Šedesát šest let po vypálení chebské synagogy byla 10. listopadu 2004 na místě, kde kdysi stávala, slavnostně odhalena pamětní deska. Stalo se tak z iniciativy bývalého karlovarského rabína Samuela Abramsona, který oslovil představitele Chebu s projektem odhalování pamětních desek ve významnějších místech kraje. Po Sokolově a Františkově Lázních nyní přišel na řadu Cheb. Desku pro Cheb vyhotovil Alexander Horský, kameník z Karlových Varů.

Slavnost u příležitosti odhalení pamětní desky připravilo město Cheb. Nadační fond obětem holocaustu (NFOH) se na akci podílel příspěvkem ve výši padesáti tisíc korun, tedy stejnou částkou jako město Cheb. Akci provázela bohatý doprovodný program. Úvodem se v městské knihovně uskutečnila přednáška Jitky Chmelíkové z okresního archivu o historii židovské komunity v Chebu. Během slavnostního aktu promluvil starosta města Jan Svoboda, rabín Samuel Abramson i ředitelka NFOH Jarmila Neumannová. K početným účastníkům akce promluvila i dcera posledního chebského rabína, která dnes žije v Anglii: „Jsem dojatá, že se mohu účastnit této vzpomínkové akce. Ještě nedávno jsem o Chebu, městu, ve kterém žili mí předci, nevěděla nic. Jsme ráda, že si místní připomínají své židovské sousedy, které odtud vynal nacistický režim. Pro mě osobně je to navíc návrat ke svým kořenům.“ Vzpomínkový večer pokračoval vernisáží obrazů Fritze Lederera, malíře pocházejícího z Kynšperka nad Ohří, a vystoupením hudební skupiny Tumbalajka v místním divadle, která posluchače rozehrála nejen klezmer písniemi.

**Jan Polouček
fundraiser**

tel.: 224 262 563, e-mail: poloucek@fondholocaust.cz

V článku byly použity informace z přednášky Jitky Chmelíkové. Více se můžete dočíst v její publikaci *Osudy chebských Židů, které v roce 2000 vydalo Chebské muzeum.*

BRIGÁDNÍ GENERÁL VE VÝSLUŽBĚ VZPOMÍNÁ

Obvykle vám na tomto místě představujeme někoho, kdo v rámci našeho Programu na odškodnění fyzických osob obdržel nadační příspěvek za majetek zabavený během druhé světové války. Tentokrát dáváme netradičně prostor vzpomínkám pana Františka Elstona-Epsteina, kterého v rámci námi podpořeného projektu Hlasy hrdinů zpovídali pracovníci občanského sdružení Post Bellum.

František Elston, původním jménem Epstein, se narodil roku 1922 v Praze v asimilované židovské rodině, která náboženství příliš nepraktikovala. Přesto vzpomíná na svou bar micva, kterou absolvoval v Jeruzalémské synagoze v Praze u rabína dr. Arjeho. Před válkou studoval reálné gymnázium a anglickou kolej. Po německé okupaci, když bylo židovské obyvatelstvo vystaveno nacistické perzekuci, zařídil pan Epstein pro svého syna místo v židovském dětském transportu do Anglie. „Já jsem byl přes věkovou hranici, ale otec mi obstaral rodný list, který vyhovoval té situaci. Bylo mi řečeno samozřejmě, že jedu s nimi na vlastní pěst a že když mě chytnou Němci, tak o tom nic nevědí...”

TĚŽKÁ HAVÁRIE NA MASTERU

V Anglii, potom co dokončil tamní Technical College, narukoval jako dobrovolník do RAF. Tam podstoupil důkladný letecký výcvik, který probíhal mimo jiné i v Kanadě. Po návratu z Kanady měl, už jako člen Advanced Flying Unit, těžkou havárii na letadle typu Master.

„Porušil jsem základní pravidlo vojáka: nehlásit se někam dobrovolně. Já se dobrovolně přihlásil, a sice na přezkoušení mašin z montáže, generálky atd. Jednou jsem vyrazil na zkušební let. Master to byl a na jednu začalo v kabině hořet. Někde od levé nohy. Byl jsem v takových 2000 metrech. Řekl jsem si, no jo, padla – měl bych už tuhle kancelář opustit a chtěl jsem otevřít kapotu. Ta se mi ale zasekla, jen se pootevřela. V ten okamžik se oheň rozhořel a plameny mi šlehaly přes hlavu. Neměl jsem jinou možnost, než pustit řízení. Naštěstí jsem měl rukavice. Zatímco mi plameny šlehaly kolem obličeje, letadlo už letělo hezky střemhlav. Nakonec se mi ale podařilo tu kapotu vyrazit levým ramenem, to jsem si ale vyrazil taky. Vyklobil jsem si ho. Vyskočit se mi podařilo

opravdu na poslední chvíli – ve výšce 300 metrů. Dostal jsem se z aeroplánu, ale ještě než jsem mohl zatáhnout za šňůru, tak ta potvora vybuchla, moc času jaksi nebylo. Než se ten padák pořádně otevřel, vletěl jsem do drátů vysokého napětí. Pánbíček si pravděpodobně udělal nějakou přestávku, kouknul se dolů a uviděl to. Tak si řekl: tomu klukovi pomůžu. Zůstal jsem viset asi metr nad zemí. A tam na poli pracoval nějaký chlapík. Když mě viděl, přiběhl ke mně. Huhlal jsem na něj popálenejma pyskama, aby mi pomohl z toho padáku. On zmáčknul ten knoflík, já spadl na zem a už mě začal kopat. A kopal a kopal, neboť si chlapec myslel, že jsem Němec. Von je neměl rád. To já taky ne.”

SPÁNEK S OTEVŘENÝMA OČIMA

Kvůli ošklivým popáleninám musel podstoupit náročné plastické operace, během nichž mu byla nahrazena chybějící oční víčka. „Kluci se na mě chodili dívat, jak spím s otevřenýma očima.” I přes trvale po-

škozený zrak usiloval po částečném zotavení o opětovné nasazení. Toho nakonec dosáhl, ale potom co měl kvůli vadě zraku nehodu při přistání, musel podstoupit znovu několik operací. Po návratu ke své 313. peruti létal až do konce války jako doprovod bombardérů a protiponorková patrola. „Vždyť já se toho létání držel jak lejno košile.“

SETKAL SE JENOM S OTCEM

V roce 1945 se po návratu do Prahy setkával s protichůdnými postoji Čechů k vojákům zahraničních jednotek. „Budťo k nám lidé vyjadřovali přemrštěnou, hysterickou lásku a nebo říkali: Copak vy, vy jste se měli, ale my na barikádách...“ Pana Elstona však čekalo v poválečném období daleko hroznější zjištění. Během nacistického běsnění v rámci takzvaného konečného řešení židovské otázky byla ve vyhlazovacích táborech zavražděna jeho maminka a dalších sedmáct blízkých příbuzných. Jeho otec přežil jen díky tomu, že si ho vybral jako ošetřujícího lékaře nechvalně proslulý Josef Mengele.

LIDI BYLI RUDÝ JEN NAVENEK

Záhy po komunistickém puči se František Elston rozhodl vystěhovat natrvalo do Anglie. Předtím však musel žádat o vystěhovalecký pas. „Žádal jsem o pas a všechny fotografie jsem dal v uniformě. To mi úžasně pomohlo, poněvadž lidi navenek byli rudý, ale uvnitř tak rudý nebyli.“

V Anglii se rozhodl ke změně svého příjmení z původního Epstein na Elston. „Otevřel jsem telefonní knihu, chtěl jsem E, no a to mi jaksi padlo do vočka, do toho pravýho...“ V nové vlasti se František Elston rozhodl pro studium medicíny v Liverpoolu se specializací na stomatologii. Tomuto oboru se posléze věnoval během své lékařské praxe.

V nedávné době byl povýšen do hodnosti brigádního generála a ujal se předsednictví Svazu letců svobodného Československa.

Článek byl zpracován podle materiálů občanského sdružení Post Bellum. Další informace a příběhy najdete na www.hrdinove.cz.

Brigádní generál František Elston se svou manželkou.

HUDBA V SYNAGOGÁCH PLZEŇSKÉHO REGIONU

Koncert v synagoze v Kasejovicích.

Obecně prospěšná společnost Úhlava z Klatov připravuje už třetím rokem, s podporou Nadačního fondu obětem holocaustu, cyklus benefičních koncertů v synagogách Plzeňského kraje. Koncerty se již uskutečnily ve velké synagoze v Plzni, v synagoze v Kdyni, v Radnicích, v Kasejovicích, ale také například v Muzeu Šimona Adlera v Dobré Vodě. Výtěžek z koncertů a přednáškové činnosti jsou každý rok věnovány na opravu Staré synagogy v Plzni.

Jednotlivé koncerty jsou doplňovány přednáškami o historii synagog, ve kterých akce probíhají, o židovské tradici, o životě židovské komunity v daném místě i o obětech holocaustu. Koncerty tak návštěvníkům poskytují nejen pěkný kulturní zážitek, ale i možnost dozvědět se víc o historii a kultuře židovských komunit a přispět na opravu Staré synagogy v Plzni.

V tomto roce navštívilo koncerty okolo 600 návštěvníků. Účinkující jsou sólisté či členové České filharmonie. Úvodní přednášky zajišťuje historik pan Radovan Kodera z Národního památkového ústavu v Plzni.

Koncert ve Velké synagoze v Plzni.

Více informací o projektu můžete získat na internetových stránkách www.uhlava.cz.

Andrea Fictumová

koordinátorka programu

tel.: 224 261 573, e-mail: fictumova@fondholocaust.cz

OBŘADNÍ SÍŇ NA HŘBITOVĚ V MIKULOVĚ

S podporou Nadačního fondu obětem holocaustu (NFOH) byla dokončena další etapa opravy obřadní síně židovského hřbitova v Mikulově.

Židovský hřbitov v Mikulově byl založen v druhé polovině 15. století a patří k jednomu z největších a nejceněnějších hřbitovů na Moravě. Obřadní síň byla postavena podle návrhu vídeňského architekta Maxe Fleischera v roce 1898 v eklektickém historizujícím slohu a byla využívána do roku 1938.

V roce 2003 NFOH přispěl Židovské obci v Brně, která objekt vlastní, částkou 120 000 Kč na výrobu a osazení nových oken, dveří a vrat na vnějším plášti budovy. V tomto roce se NFOH nadačním příspěvkem ve výši 70 000 Kč podílel na obnově fasády hřbitovní síně. Dnes síň slouží z části jako muzejní expozice o historii židovského hřbitova a o židovském pohřebním ritu a zčásti jako keramický ateliér.

Historie židovského osídlení Mikulova sahá až do 14. století. Židovská obec zde byla založena snad již

v 15. století, od 16. století byla sídlem moravských zemských rabinů. V této funkci zde působil například pražský Maharal (rabi Löw) či zakladatel neoortodoxie rabín Samuel Raphael Hirsch. Mikulov se záhy stal centrem židovské vzdělanosti, místní ješiva měla evropský věhlas. Do poloviny 19. století byla mikulovská obec druhou nejpočetnější na území českých zemí (primát držela obec pražská), v provozu byly 3 synagogy a desítky modliteben. V druhé polovině 19. století se řada mikulovských Židů stěhovala do větších měst, nejčastěji do blízké Vídně. Za první světové války obec posílil příliv uprchlíků z Halicje. Židovská obec v Mikulově před druhou světovou válkou čítala téměř pět set osob. Po válce se sice podařilo činnost obce obnovit, v roce 1960 však byla změněna na synagogální sbor a začleněna pod brněnskou obec. V současné době v Mikulově židovská komunita není.

Prohlídka židovského hřbitova spolu s průvodcem je možná pouze v letních měsících. Hřbitov si můžete po celý rok prohlédnout samostatně – klíče půjčují v galerii Efram v Husově ulici 4 (je-li zavřeno, zvoňte na paní Chludilovou, která bydlí ve stejném domě).

Marta Novotná

Tel. 224 261 615, e-mail: novotna@fondholocaust.cz

AKTUALITY: KDE ŽÁDAT O PODPORU

Aktuální uzávěrky fondů, které poskytují finanční prostředky v oblastech blízkých programu NFOH, do března 2005. Zdrojem informací je grantový kalendář nevládní neziskové organizace Econnect, www.granty.ecn.cz a Informačního centra neziskových organizací, www.neziskovky.cz.

PRŮBĚŽNÁ UZÁVĚRKA

BENEFICE S DIVOKÝMI HUSAMI

- **Vyhlašovatel:** Nadace Divoké husy, www.divokehusy.cz/programy.html
- **Kontaktní osoba:** Mgr. Martin Balcar
- **Kontakt:** 222 584 342 (tel./fax) nadace@divokehusy.cz
- **Adresa:** Domažlická 15, 130 00 Praha 3

Nadace Divoké husy podporuje v rámci programu aktivity neziskových organizací vycházející z představy, že sociální i zdravotní sféra má co nabídnout svému okolí a je jeho nedílnou součástí. Tyto aktivity jsou moderním a v naší zemi dosud nedoceneným principem získávání nejenom peněz, ale zároveň přízně veřejnosti a obce. Nadace Divoké husy zdvojnásobí výtěžek benefiční akce pořádané nestátní neziskovou organizací zabývající se sociální a zdravotní problematikou za účelem realizace vlastního projektu, a to až o 40 000 Kč.

UZÁVĚRKA 31. 12. 2004

PODPORA LOKÁLNÍCH KULTURNÍCH TRADIC

- **Vyhlašovatel:** Ministerstvo kultury, www.mkcr.cz
- **Adresa:** Odbor reg. a nár. kultury
Maltézské nám. 1, 118 11 Praha 1
- **Kontaktní osoba:** Mgr. Michal Nádvořník
- **Kontakt:** 257 085 292 (tel.) michal.nadvornik@mkcr.cz

Podpora kulturních aktivit spojených s významným výročím měst a obcí, kulturně-historických událostí a význačných osobností v kultuře.

ČTVRTLETNÍ PODPORA

PROJEKTŮ ČESKO-NĚMECKÉ SPOLUPRÁCE

- **Vyhlašovatel:** Česko-německý fond budoucnosti, www.fondbudoucnosti.cz
- **Adresa:** Na Kazance 634/7, 171 00, Praha 7
- **Kontaktní osoba:** Ilona Rožková
- **Kontakt:** 221 610 106 (tel.) info@fb.cz

Finanční podporu z Česko-německého fondu budoucnosti mohou obdržet žadatelé, kteří projekt realizují společně s německým, resp. českým partnerem. Žadatel je povinen doložit písemné potvrzení partnera, z něhož vyplývá jeho aktivní účast na realizaci projektu. Žadatelem či partnerem může být organizace, případně také jednotlivá osoba. Projekty předložené Fondu mají podpořit sblížení a porozumění mezi Čechy a Němci, zvyšovat počet vzájemných setkání a umožnit spolupráci, zejména směřující do budoucna. Projekt by neměl trvat déle než jeden rok. Pouze konkrétní akce, např. stavební projekty, mohou počítat s mimořádnou delší lhůtou až do 2 let. Příspěvek požadovaný z Fondu budoucnosti smí představovat maximálně 50 % celkových nákladů na projekt. Tato výše podpory je vyhrazena projektům, které se vyznačují zvláštními partnerskými kvalitami a/nebo inovačním charakterem. Zbývající finance pro projekt musejí pocházet z vlastních a/nebo jiných zdrojů.

UZÁVĚRKA 15. 1. 2005

KULTURNÍ AKTIVITY V OBLASTI MOVITÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ, MUZEÍ A GALERIÍ

- **Vyhlašovatel:** Ministerstvo kultury ČR; Odbor ochrany movitého kult. dědictví, muzeí a galerií, www.mkcr.cz

- **Adresa:** Maltézské nám. 471/1, 118 00 Praha 1
- **Kontaktní osoba:** Karel Ladýř
- **Kontakt:** 257 085 450 (tel.), karel.ladyr@mkcr.cz

1. Propagace, popularizace a ochrana movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií.
2. Zajišťování informačního servisu a komunikace v oboru muzejnictví, organizace a účast na seminářích, školeních, kolokviích ap., zaměřených na ochranu movitého kulturního dědictví, sbíratelskou činnost, výzkum a vývoj, muzeologii atp. s celostátním či mezinárodním významem.

UZÁVĚRKA 28. 2. 2005

PRÁCE S DĚTMI A MLÁDEŽÍ

- **Vyhlašovatel:** Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, www.msmt.cz
- **Adresa:** Karmelitská 7, 118 12 Praha 1
- **Kontaktní osoba:** S. Sedláček
- **Kontakt:** 257 193 590 (tel.)
sedlacek@msmt.cz

Program pokrývá čtyři hlavní horizontální témata: Rovné příležitosti; udržitelný rozvoj; informační společnost; podpora místním iniciativám. Tématické oblasti Programu státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2004 až 2006:

1. Zabezpečení pravidelné činnosti NNO pro organizované děti a mládež.
2. Podpora vybraných forem práce s neorganizovanými dětmi a mládeží.
3. Investiční rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže.

PODPORA PROJEKTŮ Zahrnující akce na zachování a připomenutí hlavních památných míst a archivů spojených s deportacemi

- **Vyhlašovatel:** Česká kancelář programu Culture 2000, www.culture2000.cz
- **Adresa:** Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 Praha 1

- **Kontaktní osoba:** Eva Žáková
- **Kontakt:** 224 809 134 (tel.)
info@divadlo.cz

Cílem programu je podpora činností na zachování a připomenutí hlavních památných míst a archivů spojených s deportacemi, které jsou symbolizovány památníky postavenými na původních místech koncentračních táborů a jiných místech genocidy, masového utrpení a vyhlazování civilních obyvatel a na zachování vzpomínky na oběti těchto míst. Historické období, kterého se výzva týká, zahrnuje období od začátku třicátých let 20. století do 8. května 1945.

UZÁVĚRKA 7. 3. 2005

PROGRAM „PARTNERSTVÍ MĚST A OBČANŮ“ NADACE ROBERTA BOSCHÉ

- **Vyhlašovatel:** Informační centrum neziskových organizací, www.neziskovky.cz
- **Adresa:** Malé náměstí 12, 110 00 Praha 1
- **Kontaktní osoba:** Heda Jungmanová
- **Kontakt:** +420 224 239 875 (fax), bosch@icn.cz

Zaměření projektů není omezeno na určité obory. Mohou se zaměřovat např. na práci s mládeží, na vzdělávání, sociální oblast, komunitní rozvoj, životní prostředí. Důležité je, aby byly postaveny na občanské angažovanosti a orientovaly se na společné řešení problému. Projekty musí být rozvíjeny na bázi přeshraničního partnerství. Přijímány jsou také třístranné projekty, do kterých jsou zapojeny iniciativy z dalších zemí střední a východní Evropy. Velmi vítané jsou projekty z menších měst a obcí.

Jan Polouček

fundraiser

tel.: 224 262 563, e-mail: poloucek@fondholocaust.cz